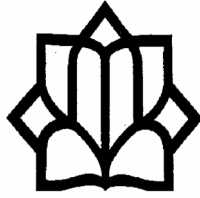

سورة الاحقاف

دانشگاه کاشان

دانشکده علوم انسانی

گروه آموزشی حقوق

پایان نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته حقوق جزا و جرم شناسی

عنوان:

**«بررسی حقوقی - جرم شناختی نقش ناجا در
مرحله‌ی پساکیفری»**

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر سعید قماش

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر جعفر یزدیان جعفری

توسط:

جواد نصیری

شهریور ۱۳۹۳

دانشگاه کاشان
دانشکده علوم انسانی

بسمه تعالی

تاریخ: ۶/۲۳ - ۹۳
شماره: ۷۰۱۴
پوست:

مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه

صورتجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

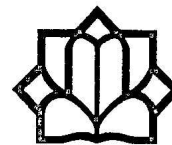
نام و نام خانوادگی دانشجو: جواد نصیری	شماره دانشجو: ۹۱۱۲۵۶۰۲۰۴
رشته: حقوق جزا و جرم شناسی	دانشکده: علوم انسانی
عنوان پایان نامه: بررسی حقوقی - جرم شناختی نقش ناجا در مرحله پسا کیفری	
تعداد واحد پایان نامه: ۴ واحد	تاریخ دفاع: ۱۳۹۳/۶/۲۳

این پایان نامه به مدیریت تحصیلات تکمیلی به منظور بخشی از فعالیتهای تحصیلی لازم برای اخذ درجه کارشناسی ارشد ارائه می گردد. دفاع از پایان نامه در تاریخ ۱۳۹۳/۶/۲۳ مورد تأیید و ارزیابی اعضای هیأت داوران قرار گرفت و با نمره ۱۹ به عدد و با درجه عالی به تصویب رسید. نیزه به حروف
اعضای هیأت داوران:

عنوان	نام و نام خانوادگی	مرتبه علمی	امضاء
۱. استاد راهنما	دکتر سعید قماش	استادیار	
۲. استاد مشاور	دکتر جعفر یزدیان	استادیار	
۳. متخصص و صاحب نظر دانشگاه	دکتر عباس زراعت	استاد	
۴. نماینده تحصیلات تکمیلی	دکتر عباس زراعت	استاد	

دکتر محمد رضا منصورنیا
مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه

آدرس: کاشان - پلوار قطب راوندی
کد پستی: ۵۱۱۶۷ - ۸۷۳۱۷
تلفن: ۵۱۱۲۷۷ - ۵۱۱۲۷۷
<http://www.kashanu.ac.ir>

دانشگاه کاشان

بسمه تعالی

تاریخ:
شماره:
پیوست:

تعهدنامه

در این پایان نامه با عنوان: *بررسی حضور - هم‌نشانی نقش نایب در سوره سوره الفجر*

۱- مطالب مندرج در این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش اینجانب بوده و صحت و اصالت مطالب نگارش شده مورد تأیید می باشد و در مواردی که از یافته‌های علمی و پژوهشی دیگر محققان تحت عنوان کتاب، پایان نامه، مقاله و غیره استفاده نموده‌ام؛ رعایت کامل امانتداری را در ذکر مشخصات و منابع و مآخذ استفاده شده نموده و آن را در فهرست مربوطه اش درج کرده‌ام.

۲- تمامی یا بخشی از پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی یا امتیازی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی توسط اینجانب و یا فرد دیگری ارائه نگردیده است و در تدوین متن پایان نامه چارچوب مصوب دانشگاه را به طور کامل رعایت کرده‌ام.

۳- مقالات مستخرج از این پایان نامه/ رساله کاملاً حاصل پژوهش اینجانب بوده و از هرگونه جعل در داده ها و یا تغییر پرهیز شده است.

۴- کلیه حقوق مادی و معنوی مترتب بر نتایج، مطالعات، اختراعات، ابتکارات و نوآوری‌های ناشی از تحقیق، همچنین چاپ و تکثیر، نسخه برداری، ترجمه و اقتباس از این پایان نامه برای دانشگاه کاشان محفوظ است. نقل مطالب با ذکر منبع بلامانع است.

۵- در صورت اثبات تخلف در هر زمان مدرک تحصیلی صادر شده توسط دانشگاه کاشان از درجه اعتبار ساقط و با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات مربوط رفتار خواهد شد.

نام و نام خانوادگی استاد راهنما:

سعید باقری
امضاء

نام و نام خانوادگی دانشجو:

امضاء

آدرس: کاشان - بلوار قطب روانی
کد پستی: ۸۷۳۱۷-۵۱۱۶۷
تلفن: ۵۱۱۱۱ - ۵۵۱۱۱۱۲
www.kashanu.ac.ir

تقدیم بہ:

ماحصل آموختہ ٹائم را تقدیم می کنم

روح جاودان پدرم بہ او کہ مہر آسمانی اش آرام بخش آلام زمینی ام است.

و یاد بزرگوار و بہمترم و فرزندم آرش کہ ببا بردباری و حمایت ہای نبی دینخ، این حقیر را در راہ

تحصیل حمایت نمودند.

تقدیر و شکر

منت خدای را عزوجل که طاعتش موجب قربت است و به شکر اندرش فرید نعمت. هر نفسی که فرومی رود مدهیات است و چون برمی آید مفرح ذات. پس در هر نفسی دو نعمت موجود است و بر هر نعمت شکر واجب.

بعد از حمد و ثنای خداوند متعال که در طی تمامی مراحل زندگی یاریم نموده، وظیفه‌ی خود می‌دانم سپاسگزار تمام آشنایی باشم که در این دوره‌ی ارزشمند بودنشان و امیدشان را هکشتای من بود.

از استاد گرانقدر جناب آقای دکتر سعید قاشی که زحمات راهنمایی این پایان نامه را بر عهده داشته‌اند و در طی این مدت صبورانه پاسخ گوی پرسشهایم بوده‌اند، تقدیر و شکر می‌کنم. شاکردی ایشان مایه‌ی افتخار بنده است.

از استاد بزرگوار جناب آقای دکتر جعفر نریمان جعفری که به عنوان استاد مشاور بنده ریااری داده‌اند و از بیچ گلی در این عرصه بر من دریغ ننمودند، کمال شکر و قدردانی را دارم.

همچنین از استاد فرزانه جناب آقای پروفنور عباس زراعت که در دوران تحصیل جهت ارتقای سطح علمی دانشجویمان از بیچ کوششی دریغ ننموده و علیرغم ضیق وقت و مشغله فراوان زحمت بازخوانی و داوری این پایان نامه را متقبل شدند کمال شکر را دارم. امیدوارم مطالب ناچیز حاضر باب طبع خواننده محترم گردد.

چکیده

مه‌ار پدیده بزه کاری، دغدغه ی اصلی همه ی کسانی است که به نوعی با بزه‌کار در ارتباط هستند. نهادهای عدالت کیفری، پلیس، مقامات زندان و مقامات اجرائی و تقنینی دائماً نگرانی خویش را از خطرات افزایش بزه اعلام می نمایند. همه در تلاشند تا به نوعی آمار جرم کاهش یابد یا افزایش نیابد. با افزایش نرخ تکرار جرم و همچنین آشکار شدن ناکارآمدی زندان در تحقق اصلاح مجرمین، مرحله ی پسا کیفری در راستای باز پروری مجرم مورد توجه قرار گرفت. بطور کلی پیشگیری از تکرار جرم و لزوم حمایت از اقشار آسیب دیده، اتخاذ تدابیر مراقبت بعد از خروج را توجیه می نماید. در این تحقیق نگارنده، ضمن بررسی نقش ناجا در مرحله ی پسا کیفری سعی در تبیین موضوع از لحاظ حقوقی و جرم شناختی نموده تا از این رهگذر کاستی های تقنینی و عملکردی نسبت به این مرحله مشخص گردد و جهت مرتفع نمودن آن اقدام شود. یافته های این تحقیق حاکی از آن است که تدابیر پسا کیفری، سطح گسترده ای از اقدامات ناجا را در بر می گیرد. با این وجود کارکنان ناجا و مقامات قضایی آشنایی علمی چندانی با این موضوع جدید ندارند. در نظام کیفری ایران ظرفیت اتخاذ تدابیر پسا کیفری، وفق مقررات فراتقنینی موجود است، لکن عمده مقررات ناظر بر این مرحله، در سطح فرو تقنینی است. در رویکرد تقنینی جنبه نظارتی برجسته تر از جنبه حمایتی به این مرحله می باشد. گرچه یکی از نهادهای اصلی و تأثیرگذار در پروسه عدالت کیفری ناجا است. ولی عواملی همچون عدم شفافیت قانون و عدم احتساب مرحله پسا کیفری در فرایند کیفری، کمبود امکانات اجرائی و ضعف آموزش که بعضاً باعث نقض حریم خصوصی افراد می گردد و عدم همکاری سایر ارگانهای دولتی و تشکل های غیر دولتی از موجبات عدم تضمین اعمال این تدابیر است. این در حالی است که پس از رفع موانع ذکر شده، می توان با اتخاذ راهکارهای پسا کیفری ضمن پیشگیری از تکرار جرم راه را برای بازگشت مجرم به جامعه فراهم نموده و امنیت مطلوب جامعه را تأمین کرد.

کلمات کلیدی:

عدالت کیفری، تکرار جرم، مرحله ی پسا کیفری، پلیس، بزه‌کار

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه.....
۱	الف) موضوع تحقیق.....
۲	ب) اهمیت موضوع.....
۳	ج) اهداف تحقیق.....
۴	د) پرسش های پژوهش.....
۴	هـ) فرضیه های پژوهش.....
۵	و) روش پژوهش.....
۵	ز) پیشینه پژوهش.....
۶	ح) ساماندهی تحقیق.....
	بخش اول تبیین جرم شناختی نقش مأمورین ناجا در مرحله
۸	پساکیفری
۹	درآمد.....
	فصل اول: چرایی وجود مرحله ی پساکیفری و چرایی مداخله پلیس در این
۱۰	مرحله
۱۱	درآمد.....
۱۲	مبحث اول: چرایی وجود مرحله ی پساکیفری.....
۱۶	مبحث دوم: چرایی مداخله ی پلیس در این مرحله.....
۲۱	خلاصه.....
۲۲	فصل دوم: اهداف مرحله پساکیفری
۲۳	درآمد.....
۲۴	مبحث اول: اهداف اقدامات پساکیفری در رابطه با جامعه.....
۲۴	بند اول: پیشگیری از تکرار جرم و اصلاح مجرمین.....
۳۸	بند دوم: ترمیم گسست های اجتماعی ناشی از جرم.....
۴۰	بند سوم: ترمیم اشتباهات و خطاهای قضایی.....
۴۱	مبحث دوم: اهداف مرحله ی پساکیفری نسبت به بز هکار.....
۴۱	بند اول: تقویت حس مسؤولیت پذیری بز هکار.....
۴۱	بند دوم: باز اجتماعی نمودن و جامعه پذیری بز هکار.....
۴۲	مبحث سوم: اهداف مرحله ی پساکیفری نسبت به بزه دیده.....
۴۲	بند اول: پیشگیری از بز هکاری بزه دیده.....
۴۳	بند دوم: پیشگیری از بزه دیدگی های دوباره و مکرر.....
۴۵	خلاصه فصل.....

فصل سوم: گونه های تدابیر پلیس در مرحله پسا کیفری و محدودیت های

۴۷ آنها
۴۸	درآمد.....
۴۹	مبحث اول: تدابیر عام پلیس در مرحله ی پساکیفری.....
۴۹	بند اول: تدابیر آموزشی پلیس نسبت مجرم.....
۴۹	بند دوم: تدابیر آموزشی پلیس نسبت به خانواده مجرمین.....
۵۰	بند سوم: تدابیر آموزشی پلیس نسبت به دوستان و اطرافیان مجرم.....
۵۱	بند چهارم: اقدامات حمایتی و درمانی.....
۵۲	بند پنجم: اقدامات نظارتی توان گیر و خنثی سازی.....
۵۴	مبحث دوم: تدابیر خاص نسبت به بز هکاران مواد مخدر.....
۵۶	مبحث سوم: تدابیر خاص ناظر به زنان.....
۵۸	مبحث چهارم: مشکلات و محدودیتهای فراروی ناجا.....
۶۲ خلاصه فصل

بخش دوم: تبیین مقوقی نقش ناجا در مرحله پساکیفری و تطبیق با نظریه های جرم

۶۲ شناسی
۶۴	درآمد.....

فصل اول: بررسی نقش ناجا در مرحله ی پسا کیفری در حقوق

۶۶ ایران
۶۷	درآمد.....
۶۸	مبحث اول: بررسی نقش ناجا در مرحله ی پسا کیفری با توجه به قوانین خاص.....
۷۷	مبحث دوم: رویکرد قوانین جزایی نسبت به مرحله پساکیفری و تطبیق آن با جایگاه پلیس.....
۸۰	مبحث سوم: بحث مرحله پسا کیفری در لایحه پیشگیری از جرم و بررسی نقش پلیس.....
۸۴ خلاصه فصل

فصل دوم: تطبیق نظریه های جرم شناسی با مرحله ی پساکیفری و جایگاه

۸۵ پلیس
۸۶	درآمد.....
۸۸	مبحث اول: نظریه برجسب زنی.....
۹۶	مبحث دوم: نظریه معاشرتهای ترجیحی.....
۹۹	مبحث سوم: نظریه کنترل.....
۱۰۱	مبحث چهارم: نظریه خرده فرهنگ مجرمانه.....
	مبحث پنجم: ارتباط سرمایه اجتماعی با مرحله پساکیفری و تأثیر آن در عملکرد

۱۰۳ پلیس
۱۰۶ خلاصه فصل
۱۰۸ نتیجه گیری
۱۱۰ پیشنهادات
۱۱۱ فهرست منابع

مقدمه:

الف) طرح موضوع:

پروسه عدالت کیفری شامل مراحل مختلفی از کشف، تحقیق، تعقیب، محاکمه اجرای مجازات تا مرحله پساکیفری می گردد. و نهادهای گوناگونی از قبیل دادسراها، دادگاهها، ناجا، سازمان زندانها، پزشکی قانونی، کانون وکلای دادگستری، کانون کارشناسان دادگستری و نهادهایی که مرحله پساکیفری را مدیریت می نمایند؛ با تعامل یکدیگر رسالت تأمین امنیت را بر عهده دارند. همچنین کنش گران فرایند عدالت کیفری پلیس، دادستان، بازپرس، قاضی دادگاه، زندانبان، مددکار اجتماعی و ... هستند؛ که هر یک نقش مختلفی را ایفا می کنند. به طور کلی عدالت کیفری مجموعه اصول، قواعد، رویه های پلیسی و قضائی و نهادهایی است که با یاری یکدیگر در جهت مبارزه با جرم و برقراری امنیت اقدام می نمایند.^۱

برقراری امنیت، هدف والای سیستم عدالت کیفری است؛ جامعه نیز در طول تاریخ گذشته تا کنون در جهت دفاع از حقوق آزادی و اموال، افراد متجاوز را به اشکال مختلف مورد تنبیه و کیفر قرار داده است و برای حفظ نظم، آرامش، امنیت و تنبیه خاطی واکنش نشان داده است؛ اما در عمل قادر به ریشه کن کردن بزه کاری نبوده و همیشه در طول تاریخ؛ با بزه و بزه کار روبرو بوده است. در این راستا از زندان به عنوان یک روش کیفری بیشترین استفاده را نموده است. اما سؤال مهم و اساسی این است که آیا استفاده از زندان، بشر را به هدف آرمانی خود یعنی اصلاح مجرم و پیشگیری از تکرار جرم رسانیده؟ یا خیر! این در حالی است که با افزایش بی رویه تعداد زندانیان، مشکلات و دشواری های متعدد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی به وجود آمده است. با این حال حذف زندان نیز تقریباً امری غیر ممکن است. این موضوع محققین را واداشته تا با اقداماتی که در مرحله پسا کیفری انجام می دهند، نسبت به بازپذیری مجرمین به اجتماع و پیشگیری از تکرار جرم گام بردارند. با توجه به اینکه مأموریت عمده ناجا بعنوان یکی از ارکان اصلی سیستم عدالت کیفری مقابله با جرم و

^۱ نجفی ایرند آبادی، علی حسین، تقریرات درس جامعه شناسی (جامعه شناسی جرم)، دوره کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم شناسی، تهیه و تنظیم مهدی صبوری پور با ویرایش حمید صادق نژاد، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده حقوق، تهران، ۱۳۹۱، ص ۳۲.

پیشگیری از تکرار جرم است از این رو ضرورت دارد جایگاه، لوازم، موانع و چالش های فراروی ناجا در مرحله پسا کیفری مورد تحقیق و بررسی قرار گیرد.

(ب) اهمیت موضوع:

امروزه، تأثیر عوامل مختلف بر بزه کاری موضوعی غیر قابل انکار به نظر می رسد. بنابراین برای مبارزه با بزه کاری تلاش برای کاهش یا حذف عوامل مؤثر در بزه کاری و یا تقویت فرد در مقابله با این عوامل ضروری می نماید. در بسیاری موارد ارتکاب یک جرم از سوی فرد دلالت بر وجود عوامل جرم زا پیرامون وی را دارد و در صورت مرتفع نگشتن این عوامل خطر تکرار جرم نیز قابل انتظار است. بسیاری از زندانیان پس از آزادی مجدداً مرتکب جرم می شوند. در اغلب موارد جرم موضوع تکرار به واسطه افزایش جسارت و حتی مهارت مرتکب شدیدتر از جرم اول بوده و نتایج ناشی از آن نیز در نزد عموم بیشتر است. مجرم پس از تحمل مجازات با مشکلات عدیده ای مواجه است و در بسیاری از موارد آزادی وی به منزله بازگشت به محیط جرم زا می باشد. تعداد بسیاری از زندانیان نه تنها در دوره تحمل حبس دچار مشکلات روحی و روانی می شوند بلکه بعد از آزادی نیز با مشکلات زیادی مواجه هستند. عدم توجه خانواده به حمایت از زندانی آزاد شده یا ناتوانی خانواده در تحقق این حمایت، طرد و اخراج از محل کار، عدم توفیق در یافتن شغلی مناسب و بسیاری از معضلات دیگر همواره فرد را در معرض تکرار جرم قرار می دهند.

از طرفی جامعه معمولاً مساعدت لازم را با افراد آزاد شده از زندان نمی نماید و شرایط مطلوبی را برای بازپروری آنها فراهم نمی کند. این در حالی است که فردی که دوران محکومیت خویش را سپری کرده است از استحقاق برابر با دیگران در برخورداری و ایفای حقوق شهروندی بهره مند است. در عمده موارد لطمه ای که از تکرار جرم بر جامعه وارد می آید بیش از آسیب اولیه است. بنابراین توجه به مرحله پسا کیفری می تواند در مدیریت پیشگیری از ارتکاب مجدد جرم نقش مؤثری ایفا نماید. گرچه طبق بند ۵ اصل ۱۵۶ قانون اساسی وظیفه اصلی واکنش در برابر جرم را به قوه قضائیه محول نموده ولی نهادهای مختلفی در جامعه مسئول برقراری امنیت هستند. بی شک نهادی که در برخورد با بزه، بیشترین مشغله را دارد ناجاست. قانون گذار هم هدف از تشکیل نیروی انتظامی را

استقرار نظم و امنیت، تأمین آسایش عمومی و فردی و نگرهبانی و پاسداری از دستاوردهای انقلاب اسلامی بیان کرده است. بی تردید توسعه همه جانبه، لازمه اش تأمین امنیت پایدار در ابعاد مختلف می باشد. از جمله امنیت فردی، اجتماعی، فکری، اخلاقی و مقوله ی امنیت و نظم اجتماعی که اساسی ترین مأموریت و وظیفه ناجا می باشد نقش تعیین کننده و بی بدیلی را در زندگی اجتماعی مردم ایفا می کند. در سایه چنین رویکردی مردم و جامعه قادر خواهند بود با آرامش و آسودگی خاطر به کسب و کار و فعالیت های اجتماعی و انجام امور خصوصی زندگی خویش بپردازند.

ناجا در تمامی مراحل کیفری (مرحله کشف ، تعقیب، مرحله تحقیقات مقدماتی، مرحله محاکمه و مرحله اجرای حکم) نقشی فعال دارد. همچنین با توجه به اینکه موفقیت دست اندرکاران نظام عدالت کیفری در کنترل و کاهش بزه کاری مخصوصاً توفیق در پیشگیری از تکرار جرم به اقدامات ناجا بستگی دارد. در این تحقیق سعی می گردد نقش ناجا در مرحله پسا کیفری تبیین شود. به طور کلی از جمله ضرورت های انجام این تحقیق می توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. جدید بودن موضوع مرحله ی پساکیفری و کمبود تحقیقات انجام شده به صورت دقیق و کارشناسانه.

۲. تبیین مرحله پساکیفری و بهره برداری از این تحقیق در سازمان پلیس به عنوان یکی از نهادهای اصلی و تأثیرگذار در سیستم عدالت کیفری.

ج)اهداف تحقیق:

با توجه به نقش بی بدیل مأمورین ناجا در مرحله ی پساکیفری و تأثیر غیر قابل انکار در پیشگیری از ارتکاب مجدد جرم و ضرورت این اقدامات و ضعف چشمگیر مطالعات در این خصوص ، شناخت این تدابیر و کارکردهای اعمال اقدامات پسا کیفری می تواند در مدیریت مطلوب مرحله ی پساکیفری کمک شایانی نماید و ضمن تسهیل بازگشت مجرمین به زندگی سعادت‌مندانه ، امنیت بالاتری را برای جامعه تضمین کند.همچنین نظر به اینکه تاکنون تحقیق جامعی در این خصوص صورت نگرفته، لذا توجه به مرحله پسا کیفری می تواند در مدیریت پیشگیری از ارتکاب مجدد جرم، نقش مؤثری ایفا نماید. در این تحقیق سعی می گردد ضمن

تیبین نقش ناجا در مرحله پسا کیفری، مشکلات و موانع موجود در این مرحله را احصاء و راهکارهای مناسب نیز پیشنهاد گردد. لذا اهداف این پژوهش به دو دسته اصلی و فرعی تقسیم می شوند که عبارتند از:

(۱) اهداف اصلی:

۱. بررسی نقش ناجا در مرحله ی پساکیفری
 ۲. بررسی تأثیر مرحله ی پساکیفری در جلوگیری از تکرار جرم و اصلاح مجرمین
 ۳. بررسی ضرورت راهکارهای قابل اعمال در مرحله ی پساکیفری
- #### (۲) اهداف فرعی:

۱. بررسی ماهیت تدابیر مرحله ی پساکیفری ناجا از لحاظ قضایی و اداری.
۲. بررسی مشکلات و محدودیتهایی که ناجا در اعمال این تدابیر با آنها مواجه است.
۳. بررسی وضعیت مدیریت اقدامات بعد از خروج از زندان، در ناجا .

(د) پرسش های پژوهش:

پرسش های قابل طرح در این زمینه عبارتند از:

۱. نقش مأمورین ناجا در مرحله پسا کیفری چیست؟
۲. مشکلات و محدودیتهای موجود در مرحله پساکیفری فراروی ناجا کدامند؟

(ه) فرضیه های پژوهش:

در جهت پاسخ به پرسش های بالا فرضیه این پژوهش از این قرار است:

۱. به نظر می رسد تدابیر پساکیفری، سطح گسترده ای از اقدامات ناجا را در بر می گیرد. و عملکرد ناجا با راهکارهای قابل اعمال در مرحله ی پسا کیفری که ممکن است دارای جنبه حمایتی باشند یا نظارتی، در تحقق امرپیشگیری از تکرار جرم، بهبود می یابد.
۲. به نظر می رسد که عدم وجود قانون مشخص و عدم احتساب مرحله پسا کیفری در فرایند کیفری و شفاف نبودن قانون فعلی و کمبود امکانات اجرایی و ضعف آموزش که بعضاً باعث نقض حریم خصوصی افراد می گردد، عدم همکاری سایر ارگانهای دولتی و تشکل های غیر دولتی از مشکلات و محدودیت های موجود در مرحله پساکیفری است. که باعث گردیده مدیریت تدابیر بعد از خروج از زندان، به نحو مطلوبی اعمال نشود.

(و) روش پژوهش:

نوع تحقیق به لحاظ هدف توصیفی- تحلیلی است. روش گرد آوری اطلاعات کتابخانه ای است یعنی با مراجعه به کتابها و مقالات و سخنرانیهای علمی که در باره موضوع وجود دارد؛ اطلاعات مورد نیاز جمع آوری می شوند و در پی آن نظریات جمع آوری شده دانشمندان و کارشناسان مورد نقد و تحلیل قرار گرفته و در پایان مورد داوری قرار می گیرد.

(ز) پیشینه پژوهش:

با توجه به تحقیقات صورت گرفته توسط نگارنده تا کنون تحقیق جامعی در خصوص جایگاه مأمورین ناجا در مرحله پسا کیفری در فرایند کیفری صورت نگرفته اما خانم مریم واقفی پایان نامه ای با عنوان مطالعه حقوقی - جرم شناسی مرحله پسا کیفری در فرایند دادرسی در بهمن ۱۳۹۰ در دانشگاه مفید قم به نوشته تحریر در آورده؛ ولی در این پایان نامه به نقش نهادهای عدالت کیفری و پسا کیفری اشاره ای نشده و فقط جایگاه مرحله پسا کیفری در قوانین داخلی و خارجی را تبیین نموده است. همچنین در تقریرات درس جامعه شناسی کیفری دکتر نجفی ابرند آبادی بصورت مختصر اشاراتی به مرحله پسا کیفری شده و در سخنرانی خود در همایش ملی پژوهش در نظام عدالت کیفری (سه شنبه یکم خرداد ۱۳۹۱) مراحل فرایند کیفری را تحلیل نموده اند.

همچنین در خصوص موارد مرتبط با مرحله ی پساکیفری از قبیل پرونده شخصیت و پیشگیری از تکرار جرم تحقیقاتی صورت گرفته از جمله پیرامون شخصیت و فرایند کیفری آقای ابراهیم ابراهیمی پایان نامه ای در سال ۱۳۸۸ در دانشگاه شهید بهشتی تهیه و تنظیم کرده ولی اشاره ای به نقش نهادهای عدالت کیفری به ویژه ناجا نشده است. در خصوص پیشگیری از تکرار جرم تحقیقاتی صورت گرفته است؛ از جمله مقالاتی که در این خصوص در فصل نامه مطالعات پیشگیری از جرم پلیس پیشگیری در شماره ۱ الی ۳۵ چاپ شده اند، می توان به موارد زیر اشاره کرد: بررسی لایحه پیشگیری از وقوع جرم با رویکرد انتظامی-قضائی نوشته دکتر علی حسین نجفی ابرند آبادی، دکتر عباس شیری، غلامرضا محمد نسل (شماره ۳) و بررسی لایحه پیشگیری از وقوع جرم ساختار و سازمان پیشگیری از جرم نوشته دکتر فرجی ها، دکتر صفاری، سردار رجب زاده، امیرحسین نیاز پور (شماره ۴)

وبسترهای مجازات جامعه مدار با تاکید رویکرد سیاست جنائی ایران نوشته دکتر عباس منصور آبادی، سلمان کونانی و امکان بازپذیری اجتماعی در بسترهای کیفری و پسا کیفری موجود نوشته علی افراسیابی (شماره ۱۵).

همچنین در نشریه حقوقی دادگستری مقالاتی در خصوص پیشگیری از تکرار جرم موجود است از جمله مقاله جناب آقای محمد علی بابائی که در شماره ۴۷ سال ۱۳۸۳ به چاپ رسیده است. همچنین خانم سودابه رضوانی در بخش اول کتاب «مدیریت انسان مدار ریسک جرم» به بحث پرونده شخصیت و اقدامات نظارتی پسا کیفری پرداخته اند. همچنین آقای دکتر محسن رهامی در فصل دوم کتاب «اقدامات تأمینی و تربیتی» به انواع اقدامات تأمینی و تربیتی در نظام کیفری ایران پرداخته اند. آقای دکتر حسین غلامی در کتاب «تکرار جرم» به شکل کلی به ضرورت پرداختن به تدابیر پسا کیفری جهت پیشگیری از تکرار جرم اشاره کرده اند. همچنین فصل نهم از کتاب «حقوق زندانیان و علم زندانها» نوشته ی خانم تاج زمان دانش به هدایت و حمایت زندانی آزاد شده اختصاص داده شده است.

همچنین در پورتال حقوقی مجد مطالبی در خصوص کنترل مجرمین سابقه دار حقوق و ملزومات جامعه ذکر شده است. در تمامی موارد ذکر شده موضوعات خاص مد نظر نویسندگان مورد نظر تشریح شده ولی تاکنون تحقیق کامل و جامعی در خصوص نقش پلیس در مرحله پسا کیفری و مشکلات و موانع و محدودیت های ناجا در این راستا صورت نگرفته است. با توجه به علاقه و ارتباط کاری نگارنده با حوزه پیشگیری از جرم و به لحاظ اهمیت مرحله ی پسا کیفری در پیشگیری از ارتکاب مجدد جرم، با راهنمایی اساتید ارجمند راهنما و مشاور سعی شده نقش مأمورین ناجا به عنوان یکی از نهادهای اساسی سیستم عدالت کیفری در مرحله پسا کیفری تبیین گردد.

ج) ساماندهی پژوهش:

پیش از پرداختن به بررسی نقش ناجا در مرحله ی پسا کیفری در قوانین و مقررات لازم است به مسئله چرایی وجود مرحله پسا کیفری و چرایی مداخله پلیس در این مرحله، ماهیت، چگونگی اعمال این مرحله و ارائه راهکارهایی که می توان در این مرحله اعمال نمود توجه گردد. لذا تبیین موضوع این پژوهش، فراخور موضوع تحقیق، در دو بخش صورت

گرفته؛ در بخش نخست، طی سه فصل به ترسیم و شناسایی موضوع، چرایی وجود مرحله ی پسا کیفری و چرایی مداخله ی پلیس در این مرحله، اهداف مرحله ی پسا کیفری، گونه های تدابیر پلیس در مرحله پسا کیفری و مشکلات و محدودیتهای فرا روی ناجا پرداخته می شود. در بخش دوم از این تحقیق، سعی بر آن شده است، که جایگاه پلیس در مرحله ی پسا کیفری در قوانین تبیین شود. و از این رهگذر ارزیابی این اقدامات به عنوان یک رویکرد اصلی در این تحقیق، میسر گردد. مطالب این بخش در قالب دو فصل بررسی نقش ناجا در مرحله ی پسا کیفری در حقوق ایران و تطبیق نظریه های جرم شناسی با مرحله ی پسا کیفری و جایگاه پلیس مورد بررسی واقع می گردد. و در نهایت، نگارنده نسبت جمع بندی مطالب در طی نتیجه گیری تحقیق پرداخته و پیشنهادهای مقتضی و اصلاحی را در خصوص مدیریت مرحله ی پسا کیفری ارائه نموده است.

بخش اول:
تبیین جرم شناختی نقش
ناجادر مرحله ی پساکیفری

درآمد

این واقعیت که باید بر زندگی انسانها، نظم حکومت کند مورد پذیرش همگان واقع شده است. از این لحاظ، هر جامعه ای برای نظم روابط افراد آن جامعه با هم و اجتماع نیازمند قوانین کیفری است. اگر در جامعه ای نظم وجود نداشته باشد یا عدالت در مورد متعدیان به حقوق افراد جامعه و اجتماع اجرا نشود و جان مال یا حیثیت و حقوق و آبروی افراد در معرض تعدی و تجاوز مجرمین قرار گیرد؛ آن جامعه در مسیر تکامل خود دچار مشکل خواهد شد. مهار پدیده بزه کاری در جامعه دغدغه ی اصلی همه ی کسانی که به نوعی با بزه کار در ارتباط هستند به شمار می آید. نهادهای عدالت کیفری، پلیس مقامات قضائی، مقامات زندان و مقامات اجرائی و تقنینی دائماً نگرانی خویش را از خطرات افزایش بزه اعلام می نمایند. همه در تلاش هستند تا به نوعی آمار جرم کاهش یابد یا افزایش نیابد و در این راستا روش های کیفری گوناگونی را در طول تاریخ بشر به کار برده است ولی چندان موفق به کنترل بزه کاری نبوده و تقریباً در تمامی جوامع مقداری از بزه کاری وجود دارد و پذیرفته شده است. تا چندی پیش پروسه عدالت کیفری را فقط شامل مراحل کشف، تحقیقات مقدماتی، تعقیب، محاکمه و اجرای حکم می دانستند و به تصور اینکه با اجرای حکم، مجرم متنبه و اصلاح شده فرایند دادرسی خاتمه می یافت. اما جامعه با این مطلب مواجه شد که عمده جرائم توسط مجرمین سابقه دار صورت می گیرد و در واقع خطر تکرار جرم مجرمین سابقه دار برای جامعه خیلی بیشتر از مجرمین فاقد سابقه است. این موضوع جرم شناسان و حقوق دانان و سایر مسئولین را بر آن داشته تا با اقدامات پس از اجرای مجازات نسبت به کنترل مجرمین سابقه دار و حرفه ای و مهار بزه کاری اقدام نمایند. نیروی انتظامی جمهوری اسلامی، در تمامی مراحل فرایند کیفری نقش تعیین کننده ای دارد. لذا در این بخش طی سه فصل موضوع بررسی میگردد. در فصل اول ضمن تبیین جرم شناسی جایگاه مأمورین ناجا در مرحله پساکیفری چرایی وجود این مرحله و چرایی مداخله پلیس در این مرحله بررسی می گردد. در فصل دوم اهداف مرحله پساکیفری بررسی می شود. و در پایان گونه های تدابیر پلیس در مرحله پساکیفری و محدودیت های فراروی ناجا بررسی می گردد.

فصل اول

**چرایی وجود مرحله‌ی پساکیفری
و چرایی مداخله پلیس در این مرحله**